I. Diplomová práce

Student : Ludmila JANSOVÁ, roz.Kosková
Obor : předškolní pedagogika
Téma : Rozvíjení čtenářské gramotnosti v mateřské škole

Oponent diplomové práce : PhDr. Ondřej Hausenblas

Posudek oponenta diplomové práce

Práce L. Jansové se zabývá velmi důležitým obdobím v rozvoji čtenářství – prací s knihou v mateřské škole a jejím plánováním. K přehledu možností takové práce připojuje i vlastní malý průzkum toho, jak jsou vybaveny a využívány knihovny v MŠ.

Práce je přehledná a vyjadřování hypotéz i zjištění je jasné. Autorka projevuje zkušenost v práci s dětmi a knihami a má jasné výchovné cíle.

Oceňuji důraz, který uchazečka klade na dovednost vhodného výběru četby pro děti. Má jasná kritéria, patrně prověřená praxí. Možná by bylo vhodné dodat k této pasáži i hlediska, podle kterých vyřadí učitelka MŠ z nabídky knih, které uvedeným hlediskům odpovídají, ještě knížky nevkusné, nebo odtržené od zdejšího prostředí nebo nevydařené.

Pochybuji, že skutečně učitelka vystačí jen s tituly „zlatého fondu" národní literatury. Sama autorka na jiném místě kritizuje praxi v MŠ za to, že se učitelky málo odvažují kupovat a číst dětem díla modernější.

Kapitolu 2.3.2 „Literární texty v praxi MŠ" považuji za zdařilou. Je z ní přes její krátkost vidět zkušenost s tím, jak děti jednají a jak se chovají ve vztahu k textům, co od nich můžeme čekat a žádat. Výzkum, který uchazečka provedla mezi učitelkami MŠ a rodiči, není příliš rozsáhlý, a tak je těžké z několika desítek odpovědí vyvozovat závěry. Shrnutí údajů z dotazníků bych ani nenazýval „vyhodnocením", protože nepřiřazuje výsledky číselné k žádným hodnotám.

V práci jsou některá sporná místa, která by měla být vysvětlena.

Celková situace čtenářství u nás je opakovaně komentována s důrazem na politický přelom 1989 – ale ten je už 15 let za námi. Kandidátka by měla ve svých shrnujících charakteristikách čtenářství nebo učitelské práce v MŠ citovat prameny, z nichž čerpala, aby bylo patrné, zda a proč je nutné dosud komentovat současnost vzhledem k změně před 15 lety.

V úvodu DP kandidátka předkládá řadu stereotypních tvrzení o poklesu čtenářství v konci dvacátého století a dnes. Ani tvrzení o úpadku čtenářství, ani uváděná tvrzení o nadějích čtenářství však tu nejsou podložena citacemi výzkumů nebo aspoň vlastní reflektovanou zkušeností učitelky.

Autorčina zkušenost je patrná více až v přehledu příležitostí, které MŠ může nabízet dětem k četbě.(2.1.) Je škoda, že uchazečka nepropojila tuto pasáž příměji s následujícím pojednáním o rozvíjení předčtenářských dovedností - různé principy tu sice vyčísluje, ale neukazuje, kdy a kde v prostředí její školky jsou tyto principy nebo potřeby dítěte naplňovány – a to by jednak bylo užitečné pro další čtenáře této práce v příštích ročnících studia, jednak by to ukazovalo, že autorčina praxe je těmito principy vědomě podložena. Jako by se rozvíjení předčtenářských dovedností realizovalo někdy jindy než v běžném denním provozu školky – je zvláštní, že péče o čtenářství, jak uchazečka také explicite uvádí (s. 24), se děje až „ v době odpoledního spánku mladších dětí".

Souhrnné hodnocení 2.5, v němž se uchazečka snaží podat interpretaci výsledků z dotazníků, má patrnou slabinu v tom, že možná přeceňuje údaje dotazníků – nepřesnost či neúplnost odpovědí učitelek snad může pramenit nejen z jejich nedostatečné péče a vzdělanosti, ale i z jejich nechuti odpovídat plně a řádně na dotazník, který jim přidělává práci. I o tomto postoji měla autorka v závěrečné vyhodnocující pasáži uvažovat.

Interpretace dotazníkového průzkumu jsou místy upřílišněné: páté – předposlední místo moderní pohádky v otázce k využívání žánrů může svědčit o čemkoliv, nejen nutně o strachu učitelek z moderní pohádky.

Významné zjištění, že školky nepracují s literárním projektem, naopak ponechává autorka málo prozkoumané. Patrně by bylo stálo za hlubší průzkum, jak je to možné, proč učitelky literární projekt nepotřebují. Zde patrně autorka nevěřila, že by to mohlo tak být, a vytvořila si opačnou si hypotézu. Tu výzkumem vyvrátila. Ale ponechává stranou hlubší vysvětlení.

Cením si toho, že v souhrnu autorka vyhodnocuje podle výsledků výzkumu své hypotézy. Zdůrazňuje, jak užitečné je využívání loutkového divadla (patrně to víz z praxe), ale podle mého soudu si málo uvědomuje, jak malý a málo reprezentativní vzorek má k dispozici. Závěry, které autorka vyslovuje při vyhodnocení výzkumu tedy nepovažuji za příliš obhajitelné.

Důležitou složkou DP je však návrh literárního projektu. Jestliže školky takový plán opravdu nemají, je autorčin návrh opravdu přínosem. Domnívám se však, že by v jednotlivých obdobích roku měly učitelky v projektu mít v záloze více vhodných titulů, ne jenom jeden na jedno období roku. Knížky, které autorka navrhuje pro literární koutek, nejsou v projektu nijak zohledněny.

V Praze dne 5.1.2006

podpis oponenta diplomové práce